

Dine trygderettigheter

i Litauen

Informasjonen i denne veiledningen er utarbeidet og oppdatert i nært samarbeid med de nasjonale representantene som er tilknyttet MISSOC (Mutual Information System on Social Protection). Du finner mer informasjon om MISSOC-nettverket på følgende adresse: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=815>

Denne veiledningen gir en generell beskrivelse av trygdeordningene i de respektive landene. Nærmere informasjon er tilgjengelig via andre MISSOC-publikasjoner, som alle er tilgjengelige på den ovennevnte nettsiden. Du kan også kontakte de relevante myndighetene og institusjonene som står oppført i vedlegg til denne veiledningen.

Verken Europakommisjonen eller noen person som handler på vegne av Kommisjonen, kan holdes ansvarlig for bruken av informasjonen i denne publikasjonen.

Innholdsfortegnelse

Kapittel I: Innledning, organisering og finansiering	4
Innledning	4
Organisering av sosialomsorgen	4
Finansiering	5
Kapittel II: Helsetjenester.....	6
Når har du rett til helsetjenester?	6
Hva dekkes?	6
Hvordan får du tilgang til helsetjenester?	7
Kapittel III: Kontantytelser ved sykdom	8
Når har du rett til kontantytelser ved sykdom?	8
Hva dekkes?	8
Hvordan får du tilgang til kontantytelser ved sykdom?.....	9
Kapittel IV: Ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon	10
Når har du rett til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?.....	10
Hva dekkes?	10
Hvordan får du tilgang til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?	11
Kapittel V: Ytelser ved uførhet	12
Når har du rett til ytelser ved uførhet?	12
Hva dekkes?	13
Hvordan får du tilgang til ytelser ved uførhet?	14
Kapittel VI: Alderspensjon og -ytelser	15
Når har du rett til aldersytelser?	15
Hva dekkes?	15
Hvordan får du tilgang til aldersytelser?.....	15
Kapittel VII: Etterlatteytelser	17
Når har du rett til etterlatteytelser?.....	17
Hva dekkes?	18
Hvordan får du tilgang til etterlatteytelser?	18
Kapittel VIII: Ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer	19
Når har du rett til ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer?.....	19
Hva dekkes?	20
Hvordan får du tilgang til ytelser ved en arbeidsulykke eller yrkessykdom?	21
Kapittel IX: Familieytelser.....	22
Når har du rett til familieytelser?	22
Hva dekkes?	22
Hvordan får du tilgang til familieytelser?.....	23
Kapittel X: Arbeidsløshet	24
Når har du rett til ytelser ved arbeidsløshet?	24
Hva dekkes?	25
Hvordan får du tilgang til ytelser ved arbeidsløshet?	25
Kapittel XI: Garantert minsteinntekt	26
Når har du rett til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?	26
Hva dekkes?	27
Hvordan får du tilgang til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?	28
Kapittel XII: Langtidspleie	29
Når har du rett til langtidspleie?.....	29
Hva dekkes?	29
Hvordan får du tilgang til langtidspleie?	30
Vedlegg : Nyttige adresser og nettsteder.....	31

Kapittel I: Innledning, organisering og finansiering

Innledning

Trygdeordningen i Litauen dekker følgende kategorier:

- helsetjenester, sykdom samt svangerskap/fødsel
- arbeidsulykker og yrkessykdommer
- gravferdshjelp
- uførepensjon
- alderspensjon, førtidspensjon, etterlattepensjon
- arbeidsløshet
- familieytelser

Hovedvilkårene for å ha rett til ytelser gjennom trygdeordningen er at man er arbeidstaker eller selvstendig næringsdrivende og betaler inn avgifter. Statens trygdekasse, som er underlagt Departementet for trygd og sysselsetting, og lokale avdelinger innlemmer slike personer i trygderegisteret. Alle grenene i det litauiske trygdesystemet er obligatoriske for arbeidstakere, men bare enkelte av dem (pensjon, helsetjenester, svangerskap/fødsel) er obligatoriske for selvstendig næringsdrivende. Selvstendig næringsdrivende kan tegne frivillig medlemskap i de andre grenene.

Selvstendig næringsdrivende dekkes ikke automatisk av sykestrygden (de kan imidlertid tegne frivillig medlemskap i sykestrygden). De dekkes ikke automatisk av trygden ved arbeidsulykker, yrkessykdommer eller arbeidsløshet, men har automatisk rett til grunn- og tilleggspensjonen. Dette gjelder ikke selvstendige næringsdrivende med egen virksomhetslisens, som kun har dekning for grunnpensjon. Sykestrygden (som i hovedsak omfatter naturalytelser, ikke kontantytelser) er obligatorisk for alle innbyggere. Ordningene for pensjonstrygd og sykestrygd er forskjellige for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende (ytelsesordningen er lik for alle, men nivået på avgiftsinnbetalingen er ulikt).

Organisering av sosialomsorgen

Trygdeordningen i Litauen administreres av følgende hovedinstitusjoner:

- Departementet for trygd og sysselsetting (*Socialinės apsaugos ir darbo ministerija*), hvis formål er å utvikle og implementere et effektivt system for sosialhjelp, sosialtrygd og sysselsetting, harmonisert med EU-standardene, for å sikre litauiske borgere best mulige trygderettigheter. Departementet utvikler retningslinjer og fremmer lovforslag for hele trygdeområdet (bortsett fra helsetjenester).
- Statens trygdekasse, som er underlagt Departementet for trygd og sysselsetting (*Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*) og tilhørende lokale avdelinger er ansvarlige for trygdeordningene, dvs. for pensjoner, ytelser ved sykdom og svangerskap/fødsel (kontantytelser), yrkesskader og yrkessykdommer. Statens trygdekasse, som er underlagt Departementet for trygd og sysselsetting, er også ansvarlig for å kreve inn avgifter til alle ordningene og for å overføre disse til den nasjonale helsetrygdkassen (*Valstybinė ligonių kasa*), den litauiske arbeidsformidlingen (*Lietuvos darbo birža*) og til private pensjonskasser.

- Den litauiske arbeidsformidlingen, som er underlagt Departementet for trygd og sysselsetting (*Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*) og tilhørende lokale avdelinger er ansvarlige for aktive og passive tiltak mot arbeidsløshet.
- Kommunale enheter for sosialhjelp er ansvarlige for de fleste ikke-avgiftsbaserte ytelser (familieytelser) og sosiale tjenester.
- Helsesystemet administreres av Helsedepartementet (*Sveikatos apsaugos ministerija*) og herunder den nasjonale helsetrygdkassen, som er underlagt Helsedepartementet (*Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos*). Helsedepartementet ivaretar den nasjonale administrasjonen av helsetjenestene, og iverksetter dessuten den nasjonale politikken på dette området. Den nasjonale helsetrygdkassen, som er underlagt Helsedepartementet, implementerer budsjettet for den obligatoriske helsetrygdordningen, betaler helseforsikringsinstitusjonene gjennom de regionale helsetrygdkassene (*teritorinės ligonių kasos*) for tjenester som ytes til personer med trygdemedlemskap (naturalytelser ved sykdom og svangerskap/fødsel), samt gjennomfører kvalitetskontroll av helsetjenestene.

Finansiering

De litauiske trygdeordningene finansieres i hovedsak av avgifter (medlems- og arbeidsgiveravgifter) og skatt. Grunnavgiften fra arbeidsgiver er 30,8 % av total bruttoinntekt for alle trygdeområder (med unntak av arbeidsulykker og yrkessykdommer), og grunnavgiften for arbeidstaker er 9,0 %. Totale avgifter for alle typer risiko (bortsett med arbeidsulykker og yrkessykdom) er derfor 39,8 %. Staten betaler inn avgifter på vegne av spesifikke persongrupper (delvis deltagelse i finansieringen), for eksempel barn.

I henhold til litauisk lovgivning varierer trygdeavgiftene for arbeidsulykker og yrkessykdommer avhengig av risikonivået i de ulike virksomhetene, og innbetales utelukkende av arbeidsgiver. Satsen, som varierer fra 0,18 % til 1,8 %, beregnes på grunnlag av bruttoinntekten.

Gravferdshjelp og familieytelser er ikke avgiftsbaserte. De tilhører det generelle systemet som gjelder for alle som bor i Litauen.

Kapittel II: Helsetjenester

Når har du rett til helsetjenester?

Alle innbyggere er sikret akutt legehjelp. Personer med trygdemedlemskap har tilgang til andre helsetjenester, der hovedkostnadene ved behandlingen dekkes av trygden. Personer som ikke betaler inn obligatoriske avgifter og ikke er medlem av statlige trygdeordninger, må selv dekke kostnadene ved behandlingen. Det er mulig å tegne en frivillig sykeforsikring som supplement til den obligatoriske trygdeordningen.

Hva dekkes?

Kostnader knyttet til følgende ytelser dekkes av den obligatoriske syketrygdordningen:

- helbredende legehjelp
- medisinsk rehabilitering
- sykepleie
- sosiale tjenester knyttet til helsetjenester for enkeltpersoner
- helseundersøkelser for enkeltpersoner

Legebehandling er vanligvis gratis. Det finnes en prislister for helsetjenester som personer med trygdemedlemskap selv må betale for. Dette gjelder blant annet abort (med mindre den utføres på legens anbefaling), manuellterapi og kosmetisk kirurgi.

Tannpleie dekkes delvis for voksne (som bærer en andel av kostnadene) og er gratis for barn under 18 år. Utgifter til tannproteser dekkes for funksjonshemmede og pensjonister.

Enkelte legemidler som står på en offisiell liste, dekkes i sin helhet ved behandling på poliklinikk for følgende grupper:

- barn under 18 år
- personer som er erklært arbeidsuføre eller har nådd pensjonsalderen, og som har særskilte behov

Refusjonssatsen utgjør 100, 90, 80 eller 50 % for personer som lider av spesifikke sykdommer (særskilt liste). Pensjonister, personer med funksjonshemning i gruppe 2, personer med en uførhetsgrad på 60–70 % og personer som mottar sosialhjelpspensjon (*Šalpos pensija*) får en refusjonssats på 50 %. Prisen på legemidler for trygdemedlemmer som legges inn på sykehus, regnes med i referanseprisen for sykehusbehandling.

Proteser, intraokulære linser og høreapparater som kjøpes inn av den nasjonale helsetrygdikassen (*Valstybinė ligonių kasa*), er gratis for personer med trygdemedlemskap. Hvis en person imidlertid ønsker en annen modell enn den som tilbys, må vedkommende selv betale hele prisen. Den nasjonale helsetrygdikassen refunderer delvis en enkeltpersons utgifter til cochlea-implantater, høreapparater og

endoprotoser (de må betale differansen mellom prisen som den nasjonale helsetrygdkassen betaler for tilsvarende utstyr, og butikkprisen).

Pasienter betaler for behandling i sanatorier i henhold til grunnleggende, offisielle priser. Ved behandling i sanatorium refunderes 90 % av kostnadene for barn under 7 år eller funksjonshemmede barn under 18 år.

Rehabiliteringskostnader refunderes fullt ut for barn under 18 år, personer med en uførhetsgrad på 60–100 % samt rekonvalesenter med en alvorlig sykdom (som står oppført på den offisielle listen) som har henvisning fra lege.

Hvordan får du tilgang til helsetjenester?

Personer med trygdemedlemskap står fritt til å velge lege og helseinstitusjon på alle pleienivåer. De må velge en lege som står oppført i registeret over allmennpraktiserende leger. Bare disse kan henvise medlemmer til en spesialist. Tilgang til spesialister er gratis når pasienten blir henvist av en allmennpraktiserende lege. Bare dermato-venereologiske konsultasjoner kan gis uten slik henvisning.

Allmennpraktiserende leger kan også i samarbeid med spesialistene anbefale en sykehusbehandling. Dette henvisningssystemet gjelder ikke akutt behandling.

Kapittel III: Kontantytelser ved sykdom

Når har du rett til kontantytelser ved sykdom?

Trygdemedlemskap for kontantytelser ved sykdom er obligatorisk for alle arbeidstakere og likestilte personer.

Minste trygdetid er 3 måneder i løpet av de 12 siste månedene eller minst 6 måneder i løpet av de siste 24 månedene. Ytelser ved sykdom utbetales til personer med trygdemedlemskap som:

- blir syk
- blir hjemmeværende for å pleie et sykt familiemedlem
- trenger behandling ved et protese-/ortopedisykehus
- ikke kan arbeide som følge av karantene, eller blir hjemme for å ta seg av barn som av samme årsak ikke kan oppholde seg i barnehage, skole eller tilsvarende
- er en forelder som passer et barn når den andre forelder har fødselspermisjon, men grunnet sykdom ikke kan ta seg av barnet

Det utbetales ikke ytelser til personer som:

- skader seg selv mens de er i ferd med å begå en forbrytelse
- har pådratt seg selvforskyldte helseskader
- er syk på grunn av alkoholisme eller stoffavhengighet (med mindre de frivillig er innlagt på sykehus for avhengigheten)

Hva dekkes?

Ytelsesbeløpet

Personer med trygdemedlemskap har rett til kontantytelser ved sykdom fra første dag. De første to dagene betaler arbeidsgiver minst 80 % (og ikke mer enn 100 %) av arbeidstakerens lønnskompensasjon (*Kompensuojamasis uždarbis*). Etter de første to dagene utbetales 40 % og etter den sjuende dagen 80 % av den gjennomsnittlige månedlige lønnskompensasjonen, av den regionale avdelingen av statens trygdekasse, som er underlagt Departementet for trygd og sysselsetting. Den månedlige kompensasjonslønnen tilsvarer en persons gjennomsnittslønn i de tre etterfølgende måneder før siste måned før den midlertidige uførheten oppstod. Den kan ikke overstige 3,2 ganger den gjennomsnittlige statlige minstelønnen for inneværende år (selv om avgifter betales inn av hele lønnen). Ytelsen kan ikke være lavere enn 25 % av den statlige garanterte inntekten for gjeldende år (*einamujų metų draudžiamosios pajamos*).

Ytelsens varighet

Sykmeldingen kan utvides med en viss tidsperiode (minst 4 måneder eller 122 kalenderdager ved fortsatt arbeidsuførhet). I enkelte tilfeller kan denne perioden

utvides til 244 kalenderdager hvis arbeidsuførheten gjaldt periodevis, for eksempel hvis en person har hatt tuberkulose i løpet av de siste 12 månedene. Hvis personen ikke har blitt frisk ved utløpet av den perioden, må vedkommende søke til kontoret for vurdering av uførhet og arbeidsevne (*Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba*), som er ansvarlig for å fastsette den aktuelle uførhetsgraden.

For arbeidstakere som er registrert som uføre og mottar uføreytelser (*Neteko darbingumo pensija*) fra statens trygdekasse, utbetales sykepengene i maksimalt 90 dager per år. Denne begrensningen gjelder ikke ved arbeidsulykker eller yrkessykdommer.

Personer som frivillig lar seg legge inn for alkoholisme eller stoffavhengighet, har rett til sykepenger i maksimalt 14 dager.

Maksimal varighet for ytelser til personer som pleier et familiemedlem:

- voksne: 7 dager om gangen for én sykdom
- barn under 14 år: 14 dager om gangen for én sykdom
- barn under 7 år som er innlagt på sykehus: så lenge behandlingen varer, men ikke lenger enn 120 dager per år
- barn under 18 år som lider av en onko-hematologisk sykdom, har gjennomgått en komplisert operasjon eller har blitt utsatt for traumer eller brannskader: så lenge behandlingen varer, men ikke lenger enn 120 dager per år
- en forelder som passer et barn når den andre forelder har fødselspermisjon, men grunnet sykdom ikke kan ta seg av barnet: 14 dager.

Hvordan får du tilgang til kontantytelser ved sykdom?

Kontantytelser ved sykdom utbetales av avgiftsinnbetalerne (arbeidsgivere, statlige og kommunale virksomheter, institusjoner, organisasjoner) eller regionale avdelinger av statens trygdekasse, som er underlagt Departementet for trygd og sysselsetting. Disse utbetales ved fremlegging av legeerklæring og andre relevante dokumenter.

Kapittel IV: Ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon

Når har du rett til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?

Kontantytelser ved svangerskap og fødsel er tilgjengelige for alle personer med trygdedlemskap som har opparbeidet minst 12 måneders trygdetid i løpet av de foregående 24 månedene. Det stilles ikke noe krav til minste trygdetid for personer under 26 år, eller når perioden fra fullføring av utdannelsen til innmelding i trygdeordningen er kortere enn tre måneder.

I den første tiden utbetales ytelsen til både mor (*Motinystės pašalpa*) og far (*Tėvystės pašalpa*). Etter dette utbetales en utvidet ytelse til mor eller far, avhengig av hvem som blir hjemmeværende for å ta seg av barnet (foreldrepenger, *Motinystės/tėvystės pašalpa*).

Naturalytelser ved svangerskap og fødsel dekkes gjennom den obligatoriske trygdeordningen for ytelser ved svangerskap og fødsel.

Hva dekkes?

Kontantytelser

Ytelse til mor ved svangerskap og fødsel utbetales under fødselspermisjonen, som løper fra 70 kalenderdager før fødselen til 56 dager etter. Ved kompliserte fødsler eller flerbarnsfødsel utbetales ytelsen i 70 dager etter fødselen. Ytelsen tilsvarer hele lønnskompensasjonen (*Kompensuojamasis uždarbis*) (100 %), og skal ikke være lavere enn en tredel av den statlige garanterte inntekten for inneværende år.

Ytelsen til far ved svangerskap og fødsel utbetales frem til slutten av første måned etter fødselen, og utgjør 100 % av farens lønnskompensasjon.

Foreldrepenger utbetales til den forelderen som blir hjemme for å ta seg av barnet. Beløpet avhenger av hvor lenge forelderen velger å få utbetalt ytelsen: Hvis personen med trygdedekning velger å motta ytelsen fram til barnet fyller ett år, utgjør ytelsen 100 % av mottakerens kompensasjonslønn. Hvis personen velger å motta ytelsen fram til barnet fyller to år, utbetales den som henholdsvis 70 % og 40 % av mottakerens kompensasjonslønn fram til barnets første eller andre fødselsdag. Ved flerbarnsfødsler utgjør ytelsene 100 % av kompensasjonslønnen. Ytelsen må ikke være lavere enn en tredel av den statlige garanterte inntekten for inneværende år. Lønnskompensasjonen kan ikke overstige 3,2 ganger den statlige garanterte inntekten for inneværende år (selv om avgiftene betales basert på hele bruttolønnen).

En svangerskapsytelse (*Vienkartinė išmoka nėščiai moteriai*) som tilsvarer to ganger trygdens grunnbeløp (*Bazinė socialinė išmoka*), dvs. LTL 260 (EUR 75), utbetales til en gravid kvinne som ikke har rett til foreldrepenger for de siste 70 dagene før fødselen.

Naturalytelser

Naturalytelser ved svangerskap og fødsel består av legebehandling, pleie på sykehus eller fødeklinikk, hjelp fra barne- eller familielege, legemidler, utstyr osv.

Hvordan får du tilgang til ytelser ved svangerskap/fødsel/adopsjon?

Regionale avdelinger av statens trygdekasse, som er underlagt Departementet for trygd og sysselsetting, utbetaler ytelsene ved svangerskap og fødsel og foreldrepenger, forutsatt at de nødvendige dokumentene fremlegges av gjeldende person. Det er også mulig å sende inn dokumentene via [Internett](#).

Kapittel V: Ytelser ved uførhet

Når har du rett til ytelser ved uførhet?

Medlemskap i trygdeordningen for uførhet er obligatorisk for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende hvis de angir inntektene sine som arbeidsinntekt. Den finansieres av avgiftsinnbetaling, dekker den aktive delen av befolkningen (arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende) og gir pensjoner som består av en grunnandel (flat sats) og en tilleggsdel (inntektsbasert).

Hvem har rett til ytelser?

Enhver person som er funksjonshemmet eller har en arbeidsevne på mindre enn 55 %, mottar en uførepensjon (*Neteko darbingumo pensija*) eller en sosialpensjon (*Šalpos pensija*).

Det finnes tre nivåer av funksjonshemning for barn under 18 år (bortsett fra de som er eller har vært medlem av den nasjonale trygdeordningen): alvorlig, moderat og lettere funksjonshemning.

For voksne og for barn under 18 år som er (eller var) medlem av den statlige trygdeordningen, defineres arbeidsevnen på grunnlag av medisinske, funksjonelle, faglige og andre kriterier for å evaluere personens arbeidskapasitet og muligheter for sysselsetting. Uførhetsgraden vurderes ved å trekke prosentandelen med arbeidskapasitet fra 100 %:

- Uførhetsgraden vurderes som fullstendig hvis den er mellom 75 og 100 %.
- Den vurderes som delvis hvis den er mellom 60 og 70 %.
- Den vurderes som delvis hvis den er mellom 45 og 55 %.

Det finnes en skala for å beregne de spesifikke behovene hos personer som har nådd pensjonsalderen.

Uførepensjonen utbetales fra søknadsdatoen og frem til pensjonsalderen.

Vilkår for rett til ytelser

For delpensjonen (*Daliné pensija*) avhenger minste trygdetid av personens alder når uførheten inntreffer:

- under 22 år: 2 måneder
- under 23 år: 4 måneder
- under 24 år: 6 måneder

Den påkrevde minste trygdetiden øker med 2 måneder for hvert ekstra år frem til personen fyller 38 (påkrevd minste trygdetid på tre år) og 6 måneder for hvert ytterligere år frem til personen fyller 62 (påkrevd minste trygdetid på 15 år).

For full pensjon (*Visa pensija*) avhenger den minste trygdetiden som kreves for full pensjon, også av mottakerens alder:

- under 24 år: 1 år
- mellom 24 og 38 år: påkrevd minste trygdetid øker med 4 måneder for hvert ytterligere år
- over 38 år: påkrevd minste trygdetid øker med 1 år for hvert ekstra år, men kan ikke overskride den obligatoriske trygdetiden som er angitt for alderspensjonen (*Senatvės pensija*).

Følgende ikke-avgiftsbaserte perioder tas med i beregningen: perioder da ytelser ved sykdom, svangerskap/fødsel, yrkesrelatert rehabilitering, uførhet og arbeidsløshetsytelser mottas. I tillegg er det noen personkategorier der avgiftsinnbetalingen i perioder dekkes av staten. Disse periodene tas med ved beregning av rett til ytelser:

- personer som tar seg av et barn under 3 år
- personer som pleier en fullstendig ufør person
- personer som avtjener verneplikten
- ektefeller av diplomater som oppholder seg i utlandet
- geistlige og ledere for alle tradisjonelle og andre religiøse fellesskap som er anerkjent av staten, i løpet av deres tjenesteperiode
- nonner/munker i klostertjeneste

Hva dekkes?

Ytelsesbeløpet ved uførhet

Faktorer som avgjør ytelsesbeløpet:

- hvor lang trygdetid som er opptjent gjennom arbeid i henhold til en ansettelseskontrakt
- hvor lang tid det er mellom tidspunktet da uførheten inntraff, og pensjonsalderen
- inntektene som avgiftsinnbetalingene til pensjonstrygden var basert på

Uføre pensjon (*Netekto darbingumo pensija*) består av to komponenter: grunnpensjonen og tilleggspensjonen.

Grunnpensjon

Størrelsen på grunnpensjonen avhenger av trygdeordningens grunnpensjon. De følgende satsene gjelder for uføre personer som har opparbeidet den påkrevde minste trygdetiden:

- 75 til 100 % tap av arbeidsevne: 150 % av trygdens grunnpensjon
- 60 til 70 % tap av arbeidsevne: 110 % av grunnpensjonen
- 45 til 55 % tap av arbeidsevne: 55 % av grunnpensjonen

Tilleggspensjon

Denne pensjonen utbetales bare til personer som kan dokumentere at de har oppfylt det nasjonale kravet til minste trygdetid gjennom arbeid under en

ansettelseskontrakt. Denne perioden beregnes frem til datoen da uførheten inntraff, og tilføyes til antallet år som gjenstår før personen med trygdemedlemskap når pensjonsalderen. Hvis personen ikke kan dokumentere å ha oppfylt det nasjonale kravet til minste trygdetid for å få uførepensjon, reduseres antallet år proporsjonalt. Når denne trygdetiden har blitt beregnet, brukes formelen til å beregne alderspensjonen (*Senatvės pensija*).

Uføre kan, avhengig av individuelle spesielle behov, få utbetalt en ytterligere godtgjørelse for utgifter til [pleie og omsorg \(assistanse\)](#).

Tilbakegang til yrkeslivet

Det finnes medisinske, yrkesrettede og sosiale rehabiliteringsmetoder for uføre: yrkesrettet rehabilitering som for eksempel forbedring av personens arbeidsevne, deres yrkeskompetanse og deres mulighet til å delta på arbeidsmarkedet, gjennom utdanning, rehabilitering samt sosiale, psykologiske og andre tiltak.

Hvordan får du tilgang til ytelser ved uførhet?

Uførhetsnivået eller arbeidskapasitetsnivået avgjøres av kontoret for vurdering av uførhet og arbeidsevne under departementet for trygd og sysselsetting (*Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*). Pensjonen utbetales av den lokale avdelingen av statens trygdekasse, som er underlagt Departementet for trygd og sysselsetting (*Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, SoDra*).

Kapittel VI: Alderspensjon og -ytelser

Når har du rett til aldersytelser?

Medlemskap i trygdeordningen for alderspensjon er obligatorisk for arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende, hvis de angir inntektene sine som arbeidsinntekt. Den finansieres av avgiftsinnbetaling, dekker den aktive delen av befolkningen (arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende) og gir pensjoner som består av en grunnandel (flat sats) og en tilleggsdel (inntektsbasert).

Vilkår for rett til ytelser

Minste trygdetid for ytelsen er 15 år. Den er 30 år for rett til full pensjon. Perioder da stønadsmottakeren mottar ytelser ved sykdom, svangerskap/fødsel, yrkesrettet rehabilitering og arbeidsløshet tas med i beregningen. I tillegg er det noen personkategorier der avgiftsinnbetalingen dekkes av staten.

Pensjonsalderen for normalpensjon er 62 år og 8 måneder for menn og 60 år og 4 måneder for kvinner. Pensjonsalderen økes med 4 måneder for kvinner og 2 måneder for menn hvert år, fram til den når 65 år for begge kjønn i 2026.

Det er mulig å utsette pensjonssøknaden med inntil 5 år. Pensjonen økes med 8 % av det beregnede beløpet på søknadstidspunktet for hvert hele arbeidsår som gjennomføres etter den lovbestemte pensjonsalderen. Denne prosentandelen kan endres ved et vedtak truffet av statens trygdekasse, som er underlagt Departementet for trygd og sysselsetting (*Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, SoDra*).

Hva dekkes?

Alderspensjonen består av to komponenter: grunnpensjonen og tilleggspensjonen. Den grunnleggende alderspensjonen tilsvarer 110 % av grunnpensjonen, og er den samme for alle medlemmer som kan dokumentere at de oppfyller det nasjonale kravet til minste trygdetid for alderspensjonen (for de som ikke kan dokumentere dette, reduseres grunnpensjonen tilsvarende). Den supplerende alderspensjonen beregnes for arbeidstakere og de selvstendig næringsdrivende som er medlemmer av trygdeordningen. Størrelsen på full alderspensjon beregnes ved hjelp av en spesiell formel der søkerens avgiftsinnbetaling opp gjennom årene, samt tidligere inntekt, tas med i beregningen. For en person som mottar flere pensjoner (2. søyle), reduseres tilleggsdelen av trygdeordningens alderspensjon i henhold til samordningssatsen og satsene for supplerende pensjonsinnbetalinger til trygdens alderspensjon.

Regjeringen kan vedta å øke grunnpensjonen. Tilleggspensjonen justeres i henhold til den statlige garanterte inntekten for inneværende år.

Hvordan får du tilgang til aldersytelser?

Søknader sendes til den lokale avdelingen av statens trygdekasse, som er underlagt Departementet for trygd og sysselsetting (*Valstybinio socialinio draudimo fondo*

valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, SoDra).

Kapittel VII: Etterlatteytelser

Når har du rett til etterlatteytelser?

Trygdeordningen for etterlatteytelser (*Našlių pensija*) gir ytelser knyttet til avdødes pensjonsrettigheter, til etterlatte etter arbeidstakere og selvstendig næringsdrivende.

Ulike regler gjelder for pensjoner som utbetales før og etter 1. januar 2007. Denne beskrivelsen omhandler i hovedsak reglene for pensjoner som utbetales etter 1. januar 2007. Hvis du vil ha nærmere informasjon om eldre pensjoner, kan du kontakte statens trygdekasse, som er underlagt Departementet for trygd og sysselsetting.

Etterlattepensjon gis til følgende personer:

- enker og enkemenn
- barn, inkludert fosterbarn og stebarn hvis disse ikke allerede mottar etterlatteytelser for en biologisk forelder

Vilkår

På dødstidspunktet må personer med trygdemedlemskap ha rett til uførepensjon eller alderspensjon under den statlige trygdeordningen, og må ha oppfylt det nasjonale kravet til minste trygdetid eller tilsvarende for å motta en passende pensjonstype som er oppnådd gjennom arbeid i virksomheter, etater eller organisasjoner i Litauen, EUs medlemsstater eller EØS-landene (bortsett fra politiske fanger og rehabiliterte deporterte personer der årene som er tilbragt i ulovlig fangenskap eller deportasjon, er lagt til i trygdetiden).

Gjenlevende ektefelle må oppfylle følgende vilkår:

- Enken eller enkemannen har nådd pensjonsalderen, uten at det tas hensyn til dennes alder på tidspunktet for ektefellens død.
- Enken eller enkemannen er erklært helt eller delvis ufør, og overholder ett av følgende vilkår:
 - Vedkommende har fått uførheten anerkjent før ektefellens død eller innen 5 år etter denne.
 - Uførheten ble anerkjent mens vedkommende tok seg av avdødes barn.
- Enker eller enkemenn som ikke har barn med avdøde ektefelle, har bare rett til pensjon hvis det har gått minst 1 år siden ekteskapet ble registrert i henhold til den prosedyren som gjelder på datoen for ektefellens død.

Hvis enken eller enkemannen gifter seg på nytt, mister vedkommende sin rett til etterlatteytelser.

Følgende aldersgrenser gjelder for barn:

- De må være under 18 år.

- Hvis de er fulltidsstudenter ved visse utdanningsinstitusjoner, utbetales ytelsen frem til de oppnår en grad eller fyller 24 år.
- Det er ingen aldersgrense for personer som er erklært uføre før de fyller 18 år.

Gravferdshjelp

Gravferdshjelpen (*Laidojimo pašalpa*) er en universell (ikke-avgiftsbasert) ytelse som utbetales ved dødsfall hos en som bor fast i landet, hos en tredjestatsborger med oppholdstillatelse i Litauen som høyt kvalifisert arbeidstaker, og hos personer med flyktningstatus i Litauen, eller når et barn er dødfødt (etter minst 22 ukers graviditet).

For denne ytelsen viser vi også til delen om [ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer](#).

Hva dekkes?

Etterlattepensjonen (*Našlių pensija*) er en ytelse med flat sats som tilsvarer grunnbeløpet i etterlattepensjonen som er godkjent av Republikken Litauens regjering [for tiden LTL 70 (EUR 20)].

Barnepensjonen (*Našlaičio pensija*) beregnes på grunnlag av uførepensjonen (*Netekto darbingumo pensija*) eller alderspensjonen (*Senatvės pensija*). Den utgjør 50 % av uførepensjonen under statens trygdeordning som avdøde ville ha mottatt hvis vedkommendes arbeidsevne var redusert med 60–70 %, hvis avdøde ikke hadde nådd pensjonsalderen, eller alderspensjonsbeløpet under statens trygdeordning som avdøde ville hatt rett til hvis han/hun hadde nådd pensjonsalderen.

Hvis to barn eller mer (adopterte eller andre) har rett til pensjonen, deles dette likt mellom dem, og skal ikke overstige 100 % av avdødes pensjon. Hvis begge foreldrene dør, får det etterlatte barnet pensjon for hver avdøde forelder.

Sosialhjelpspensjon til etterlatte barn utbetales til barn som ikke har rett til større eller tilsvarende pensjoner fra trygdeordningen (eller andre instanser), med et beløp som tilsvarer en halv grunnpensjon. Når fire eller flere barn (inkludert adopterte barn) av en avdød person har rett til å motta slik pensjon, fordeles etterlattepensjonen tilsvarende 1,5 grunnpensjoner, likt mellom alle avdødes barn (inkludert adopterte barn).

Gravferdshjelp

Gravferdshjelpen (*Laidojimo pašalpa*) tilsvarer åtte ganger trygdens grunnbeløp (*Bazinė socialinė išmoka*) som fastsatt av regjeringen. Grunnbeløpet er LTL 130 (EUR 38). Gravferdshjelpen er LTL 1040 (EUR 301).

Hvordan får du tilgang til etterlatteytelser?

Søknader sendes til den lokale avdelingen av statens trygdekasse, som er underlagt Departementet for trygd og sysselsetting (*Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, prie Socialinė apsaugos ir darbo ministerijos, SoDra*).

Kapittel VIII: Ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer

Når har du rett til ytelser ved arbeidsulykker og yrkessykdommer?

Denne trygdeordningen finansieres i hovedsak av arbeidsgivernes avgiftsinnbetaling. Den gir inntektsbaserte ytelser til alle arbeidstakere. Mottakerne er arbeidstakere og likestilte personer. Det er ikke mulig å tegne frivillig medlemskap i den grunnleggende ordningen. Selvstendig næringsdrivende kan frivillig forsikre seg mot arbeidsulykker hos private forsikringsselskaper.

Følgende risikoer dekkes:

- Arbeidsulykker: en ulykke som skjer på arbeidsplassen, og som medfører delvis eller full uførhet, eller dødsfall, hos en arbeidstaker. Det stilles ikke noe krav om minste trygdetid.
- Ulykker som skjer på vei til og fra arbeid.
- Yrkessykdommer. Listen over yrkessykdommer ble fastsatt ved regjeringsdekret av 30. november 1994. Ingen minste trygdetid kreves.

Ytelser under ordningen omfatter følgende:

- ytelser (naturalytelser og kontantytelser) ved midlertidig uførhet
- ytelser ved varig uførhet
- ytelser ved dødsfall

Hvem har rett til ytelser ved dødsfall?

Enker og enkemenn har rett til en trygdeytelse hvis de ble forsørget av avdøde på tidspunktet for dødsfallet og:

- hvis de ikke arbeider, og de tar seg av avdødes barn (inkludert adopterte barn), barnebarn, brødre eller søstre, forutsatt at disse er under 8 år
- hvis de har nådd pensjonsalderen, eller
- hvis de er uføre (retten gjelder bare så lenge uførheten varer)

Hver mottaker får utbetalt en ytelse tilsvarende den periodiske godtgjørelsen for uførhet som avdøde ville ha mottatt, delt på antallet mottakere pluss én. Hvis fire personer er berettiget, får altså hver av dem en femtedel av avdødes uførepensjon. Dette beløpet utbetales i tillegg til de andre ytelsene.

Etterlatte barn av avdøde har rett til ytelser hvis de ble forsørget på tidspunktet da dødsfallet inntraff, og oppfyller følgende aldersgrenser:

- De er under 18 år, eller
- de er fulltidsstudenter og under 24 år.

Etterlatte barn har rett til godtgjørelse for bare én forelder, og de har rett til å velge hvilken.

Uføre personer har bare rett til pensjonen så lenge uførheten varer.

Forsørgede foreldre og andre slektninger har rett til godtgjørelse hvis de ble forsørget av avdøde på tidspunktet for dødsfallet (f.eks. foreldre, adoptivforeldre, brødre og søstre), og:

- hvis de ikke arbeider, og de tar seg av avdødes barn (inkludert adopterte barn), barnebarn, brødre eller søstre, forutsatt at disse er under 8 år
- hvis de har nådd pensjonsalderen, eller
- hvis de er uføre (retten gjelder bare så lenge uførheten varer).

Hva dekkes?

Ytelser ved midlertidig uførhet

Naturalytelser

Disse består av følgende:

- fritt valg av lege eller sykehus
- full refusjon av kostnader fra den relevante institusjonen

Naturalytelsene har ubegrenset varighet.

Kontantytelser

Det er ingen karenstid for kontantytelser ved midlertidig uførhet. Ytelsen utbetales til mottakeren er frisk igjen, eller til uførheten er fastslått. Ytelsen utgjør 100 % av den månedlige gjennomsnittlige lønnskompensasjonen, dvs. den gjennomsnittlige lønnen i de tre etterfølgende månedene før siste måned før den midlertidige uførheten oppstod.

Ved arbeidsuførhet utbetales en flat sats som følger:

- 10 % av den månedlige lønnskompensasjonen i løpet av de siste 24 månedene hvis reduksjonen i arbeidsevne er lavere enn 20 %. Beløpet er 3 ganger høyere ved varig uførhet.
- 20 % av den månedlige lønnskompensasjonen i løpet av de siste 24 månedene i tilfeller der arbeidsevnen er nedsatt med 20–30 %. Dette beløpet er 3 ganger høyere ved varig uførhet.

Ytelser ved varig uførhet

Det minste uførhetsnivået som gir rett til ytelser, er 30 %. Kontoret for vurdering av uførhet og arbeidsevne (*Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba*) fastsetter uførhetsgraden. Denne kan revideres når som helst, men lovgivningen inneholder ingen bestemmelser om periodisk gjennomgang. Periodisk godtgjørelse for uførhet utbetales månedlig. Den beregnes i henhold til en særskilt formel.

Ytelser ved dødsfall

Maksbeløpet for alle mottakerne varierer i henhold til hvor mange de er. Alle mottakerne får det samme beløpet. Hver enkelt persons ytelse tilsvarer den periodiske godtgjørelsen for uførhet som avdøde mottok, eller ville ha mottatt, delt på antallet mottakere pluss én (dvs. at fire mottakere får en femtedel hver av pensjonen).

Beløpet utbetales med en flat sats og tilsvarer 100 ganger statlig garanterte inntekt for inneværende år, som gjelder i den måneden ytelsen utbetales.

Det deles likt mellom følgende familiemedlemmer av avdøde:

- ektefellen
- barn under 18 år (24 år hvis de er fulltidsstudenter)
- barn av avdøde som fødes etter dødsfallet
- foreldre hvis de ikke arbeider og ble forsørget av avdøde på tidspunktet for dødsfallet

Hvordan får du tilgang til ytelser ved en arbeidsulykke eller yrkessykdom?

Statens trygdekasse, som er underlagt Departementet for trygd og sysselsetting (*Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, SoDra*) og tilhørende lokale avdelinger er ansvarlig for trygdeordningene, inkludert de som dekker arbeidsulykker og yrkessykdommer. Søknader sendes til denne instansen.

Kapittel IX: Familieytelser

Når har du rett til familieytelser?

Det finnes et universelt, skattefinansiert system som gir en ytelse med flat sats til alle som har fast bosted i landet, til utenlandske borgere som bor i Litauen og som er oppnevnt som verge for et barn som har litauisk statsborgerskap, og til tredjestatsborgere med tillatelse til å bo i Litauen som høyt kvalifiserte arbeidstakere. Minst én av barnets foreldre må tilhøre en av de ovennevnte kategoriene. Barnet skal bo fast hos forelderen, eller ha en midlertidig oppholdstillatelse i Litauen. Barnet skal bo i et av EU-landene eller i Island, Liechtenstein, Norge eller Sveits. Barn med utenlandsk nasjonalitet skal bo i Litauen og enten ha fått oppnevnt en verge (eller være plassert i fosterhjem) i Litauen, eller ha fått bekreftet vergemål (eller fosterhjemsplassing) hos en relevant institusjon i Litauen.

Hva dekkes?

Ytelsesbeløpene er basert på trygdens grunnbeløp (*bazinė socialinė išmoka*) (BSB), tidligere kjent som garantert minsteinntekt. Trygdens grunnbeløp fastsettes av regjeringen og utgjør for tiden LTL 130 (EUR 38) per måned.

Barnetrygd

Barnetrygden utgjør følgende:

- 0,75 ganger grunnbeløpet for hvert barn som oppfostres i en familie eller fosterfamilie, og som er under to år gammel, hvis den månedlige inntekten per familiemedlem er mindre enn 1,5 ganger den statsstøttede inntekten (SSI) [LTL 525 (EUR 152)]
- 0,40 ganger grunnbeløpet for hvert barn som oppfostres i en familie eller en fosterfamilie, og som er mellom to og sju år gammelt (eller mellom to og 18 år i familier som oppfostrer tre eller flere barn/fosterbarn), hvis den månedlige inntekten per familiemedlem er lavere enn 1,5 ganger den statsstøttede inntekten [LTL 525 (EUR 152)]

Barnetilskudd

Barnetilskuddet (*Vienkartinė išmoka vaikui*) utbetales til en av foreldrene (eller en verge) eller til den enslige forelderen (eller vergen) som forsørger et eget eller adoptert barn. Tilskuddet for hvert barn er 11 ganger trygdens grunnbeløp (*Bazinė socialinė išmoka*).

Ytelse til enslige foreldre

Utbetalinger til barn som deltar i førskoleundervisning, kan bli redusert med 50 %.

Ytelse til barn av soldater

Ytelsen til barn av soldater (*Išmoka privalomosios tarnybos kario vaikui*) utbetales under den obligatoriske vernepliktsperioden for hvert av soldatens barn. Beløpet tilsvarer 1,5 ganger grunnbeløpet.

Vergeytelsen

Vergeytelsen [*Globos (rūpybos) išmoka*] utbetales til et barns verge (person, fosterfamilie, fosterhjem, ikke-statlig, statlig eller kommunal barnevernsinstitusjon) som gjennom rettslige prosedyrer har fått tildelt foreldreansvar for barnet.

For barn som plasseres i en fosterfamilie eller i en barnevernsinstitusjon, utgjør den månedlige vergeytelsen 4 ganger grunnbeløpet for hvert foreldreløse barn eller fosterbarn frem til hun/han fyller 18 år.

For hvert barn som plasseres i fosterhjem, skal et månedlig, fast tillegg til vergeytelsen [*Globos (rūpybos) išmokos tikslinis priedas*] utbetales. Dette skal tilsvare 4 ganger grunnbeløpet som støtte til sosiale familieaktiviteter.

Hvis barnet har rett til barnepensjon og/eller forsørgelsesytelser, utgjør ytelsen differansen mellom 4 ganger grunnbeløpet og disse ytelsene. Hvis barnet ved utløpet av vergemålet fortsetter å studere i henhold til definerte programmer eller er foreldreløs, mottar barnet en ytelse så lenge studiene varer, men ikke etter fylte 24 år. Denne ytelsen skal ikke betales til personer som melder seg opp til studier med samme type skole mer enn to ganger.

Bostøtte (Vienkartinė išmoka įsikurti)

Personer som får oppnevnt en verge, blir tildelt en bostøtte på 75 ganger grunnbeløpet når vergemålet utløper.

For ytelser ved svangerskap og fødsel og foreldrepenger viser vi til den egne delen om [slike ytelser](#).

Hvordan får du tilgang til familieytelser?

De kommunale trygdekontorene er ansvarlige for de fleste familieytelser, og søknader sendes direkte til disse.

Kapittel X: Arbeidsløshet

Når har du rett til ytelser ved arbeidsløshet?

Arbeidsløshetstrygden (*Nedarbo draudimo išmoka*) er en trygdeordning som er obligatorisk for alle arbeidstakere. Ytelsene er inntektsbaserte.

Følgende personer har rett til ytelser ved arbeidsløshet:

- alle arbeidstakere, inkludert personer som ivaretar et verv, sivile embedsmenn, nasjonale politikere, militærpersonell samt ansatte i den nasjonale etterforsknings-tjenesten eller departementet for nasjonal sikkerhet
- militærpersonell, hvis de har fullført den opprinnelige verneplikten eller en alternativ funksjon i det nasjonale forsvaret, eller de har blitt dimittert fra disse tjenestene etter å ha avtjent minst halvparten av den obligatoriske perioden
- arbeidsløse personer som har tatt ut foreldrepermisjon for å ta seg av barn fra 1–3 år

Vilkår for rett til ytelser

Følgende vilkår gjelder for å få rett til ytelser ved arbeidsløshet:

- Du må være arbeidsløs.
- Du må være i yrkesaktiv alder.
- Du kan ikke daglig følge forelesninger ved undervisningsinstitusjoner.
- Du må kunne dokumentere en minste opptjeningstid.
- Du må være registrert hos arbeidsformidlingen.
- Du må aktivt søke arbeid og være parat til å ta imot jobbtilbud og til å delta i arbeidsmarkedsrettede aktiviteter og tiltak.
- Du kan ikke motta ytelser ved sykdom og/eller fødselspermisjon, eller sosialtrygdpensjon.

Minste trygdetid er 18 måneder i løpet av de siste 3 årene før du melder deg hos arbeidsformidlingen. Det finnes unntak for visse grupper arbeidsløse personer som har betalt inn avgifter, men som ikke har opparbeidet den nødvendige trygdetiden (f.eks. fordi de uforskyldt ble avskjediget av arbeidsgiver). Det finnes også unntak for arbeidsløse personer som ikke har betalt inn avgifter.

Karenstiden er 7 kalenderdager eller perioden som tidligere arbeidstaker har mottatt avskjedsgodtgjørelse i. Hvis arbeidstaker ikke selv har skyld i arbeidsløsheten, er karenstiden 3 måneder.

Ytelser ved arbeidsløshet utbetales ikke i følgende tilfeller:

- Den arbeidsløse har avvist en jobb som samsvarer med vedkommendes faglige kompetanse og helsetilstand, og som hadde arbeidssted i rimelig avstand fra hjemmet.
- Den arbeidsløse har uten gyldig grunn nektet å delta i de arbeidsmarkedsrettede aktivitetene og tiltakene som er fastsatt i deres individuelle tiltaksplan.

- Den arbeidsløse har uten gyldig grunn unnlatt å møte opp på arbeidsformidlingskontoret innen den angitte tidsfristen for å søke på en foreslått jobb eller delta i arbeidsmarkedsrettede aktiviteter og tiltak.
- Den arbeidsløse har nektet å gjennomgå helseundersøkelser for å fastslå sin arbeidsevne.

Ingen sanksjoner treffes hvis den arbeidsløse kan oppgi gyldige lovfestede grunner (f.eks. naturkatastrofe, ulykke, dødsfall hos en forelder, et barn eller ektefelle osv.).

Hva dekkes?

Arbeidsløshetsytelsen består av en fast komponent og en variabel komponent. Den faste komponenten tilsvarer den statsstøttede inntekten (*Valstybės remiamos pajamos*) på LTL 350 (EUR 101). Den variable komponenten er derimot basert på den arbeidsløses tidligere garanterte inntekt. Maksbeløpet for arbeidsløshetsytelsen kan ikke overstige LTL 650 (EUR 188) (til 31. desember 2012).

De første 3 månedene med arbeidsløshet utbetales fullt ytelsesbeløp. I de resterende månedene, frem til slutten av utbetalingsperioden for ytelsen, reduseres den variable komponenten med 50 %.

Det er mulig å søke om arbeidsløshetsytelser i tillegg til opplæringsytelsen som mottas av den arbeidsløse personen mens de deltar i opplæring.

Den kan ikke være lavere enn den statsstøttede inntekten, men kan heller ikke overstige 70 % av den garanterte inntekten for gjeldende år (*einamųjų metų draudžiamosios pajamos*) som fastsatt av regjeringen.

Varigheten på utbetaling av arbeidsløshetsytelsen (*Nedarbo draudimo išmoka*) avhenger av antallet arbeidsår:

- mindre enn 25 års arbeid: 6 måneder
- 25 til 30 års arbeid: 7 måneder
- 30 til 35 års arbeid: 8 måneder
- 35 års arbeid eller mer: 9 måneder

Utbetalingen av arbeidsløshetsytelser opphører hvis mottakeren finner lønnet arbeid eller blir selvstendig næringsdrivende.

Ytelser til eldre arbeidsløse personer samt førtidspensjon

Varigheten på utbetaling av arbeidsløshetsytelser utvides med 2 måneder for personer som er inntil 5 år unna pensjonsalderen.

Arbeidsløse personer som har vært medlem av trygdeordningen i 30 år, og som vil ha rett til full alderspensjon innen 5 år, kan søke om førtidspensjon i henhold til loven om fremskyndet utbetaling av alderspensjon fra den nasjonale trygdeordningen (*Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymas*).

Hvordan får du tilgang til ytelser ved arbeidsløshet?

Søknader sendes til den lokale avdelingen av den litauiske arbeidsformidlingen (*Lietuvos darbo birža*).

Kapittel XI: Garantert minsteinntekt

Når har du rett til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?

Det finnes to ikke-avgiftsbaserte hovedordninger for garantert minsteinntekt: kontantytelser og sosialhjelpspensjon. I tillegg finnes det noen andre ytelser for å dekke kostnader til livsopphold.

Kontantytelser blir behovsprøvd. Ytelser tildeles først etter en evaluering av både inntekter og verdien av eventuelle eiendeler. Sosialhjelpspensjonen blir bare prøvd i forhold til pensjon.

Kontantytelser

Kontantytelser (*Piniginė socialinė parama*) tildeles til familier og enslige som ikke selv kan skaffe tilstrekkelige midler til livsopphold. Personer som søker om kontantytelser, skal først og fremst generere så høye inntekter som mulig på egen hånd. Kontantytelser omfatter både sosiale ytelser (*Socialinė pašalpa*) og refusjon av kostnader til oppvarming av bolig, varmt vann og drikkevann (*Būsto šildymo išlaidų, karšto ir geriamojo vandens išlaidų kompensacijos*).

Disse ytelsene kan utbetales hvis en enslig person eller minst én av ektefellene/samboerne arbeider, eller hvis de ikke arbeider fordi de:

- er fulltidsstudenter (fram til fylte 24 år)
- er pensjonister, har nådd pensjonsalderen eller er uføre
- pleier et familiemedlem som er sykt eller funksjonshemmet
- er registrert som arbeidsløs hos den lokale avdelingen av den litauiske arbeidsformidlingen (*Lietuvos darbo birža*) eller hos tilsvarende tjeneste i et annet medlemsland, og mottar arbeidsløshetsytelser (*Nedarbo darudimo išmoka*)
- tar seg av et barn under 3 år, eller under 8 år hvis barnet i tråd med anbefaling fra lege ikke deltar i formell undervisning eller ikke har mulighet til å delta på førskole eller annen undervisning før grunnskole

Sosialhjelpspensjon

Sosialhjelpspensjonen (*Šalpos pensija*) har som formål å sikre en garantert minsteinntekt for særskilt sosialt utsatte innbyggere, f.eks. uføre, personer som har nådd pensjonsalderen, uføre eller pensjonerte mødre med flere barn samt uføre eller pensjonerte personer som tar seg av uføre slektninger. Sosialhjelpspensjonen utbetales til enkeltpersoner som ikke har rett til ytelser fra budsjettet til statens trygdekasse, som er underlagt Departementet for trygd og sysselsetting (*Valstybinis socialinio draudimo fondo prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, SoDra*) eller som bare har rett til et svært lavt ytelsesbeløp.

Andre ytelser

Sosialpensjoner har ikke blitt tildelt siden 1995, men disse pensjonene utbetales fortsatt for personer som hadde rett til dem før 1. januar 1995. I 2004 ble sosialpensjoner indeksert og økt etter godkjenning av den nye grunnpensjonen i trygdeordningen. Før endringen i 2004 ble de ovennevnte pensjonene utbetalt til gjeldende sats for desember 1994.

Transportgodtgjørelse til funksjonshemmede med mobilitetsproblemer
Funksjonshemmede med mobilitetsproblemer har rett til følgende:

- godtgjørelse for transportkostnader til en sats på 0,25 ganger trygdens grunnbeløp (BSB) per måned
- en gang hvert 6 år: godtgjørelse for kjøp og teknisk tilpassing av et spesialkjøretøy, med et tak på 32 ganger grunnbeløpet.

Hva dekkes?

Kontantytelser

Sosial ytelse

Det månedlige ytelsesnivået utgjør 100 % av differansen mellom faktisk inntekt hos en familie eller enslig person, og den statsstøttede inntekten (*Valstybės remiamos pajamos*) på LTL 350 (EUR 101) per person per måned for første familiemedlem, inkludert tilfellene der sosial ytelse kun gis til barn, 80 % for andre familiemedlem og 70 % for tredje og øvrige familiemedlemmer.

Sosiale ytelser tildeles for en periode på tre måneder, med oppstart den første dagen i måneden da søknaden sendes inn, hvis familiemedlemmene eller den enslige personen hadde rett til ytelsen på søketidspunktet.

Sosiale ytelser kan fornyes (med et ubegrenset antall fornyelser) hvis omstendighetene ikke endres.

Godtgjørelse for kostnader til oppvarming av bolig, varmt vann og drikkevann

En familie skal ikke måtte betale mer enn 20 % av familiens inntekter over den statsstøttede inntekten (*valstybės remiamos pajamos* [dvs. LTL 350 (EUR 101)]) per familiemedlem for kostnader til oppvarming av en bolig med standardstørrelse, ikke mer enn 5 % av familiens inntekter for varmt vann av vanlig standard, og ikke mer enn 2 % av familiens inntekter for drikkevann av vanlig standard.

Godtgjørelsen tildeles for en periode på tre måneder fra tildelingstidspunktet.

Familier eller enslige som eier en bolig (leilighet) i en bygning med flere boliger, og som har rett til godtgjørelse for oppvarmingskostnader, har rett til refusjon av kostnadene til et lån som tas opp sammen andre eiere for å renovere (modernisere) bygningen.

Sosialhjelpspensjon

Beløpet avhenger av trygdens grunnpensjon som fastsatt av regjeringen, og av en koeffisient som varierer mellom 0,75 og 2,0 for ulike grupper av mottakere [LTL 270 (EUR 78) til LTL 720 (EUR 209)]. Ved fastsettelse av støttebeløpet tas følgende faktorer med i beregningen: antallet fødte og oppfostrede barn for mødre (fem eller færre), tiden som tilbringes med å pleie en ufør person (15 år eller mindre), alderen på en ufør person på datoen da personen blir erklært ufør, samt uførhetsnivået.

Sosialhjelpspensjon tildeles fra datoen da rettigheten inntreffer. Den kan imidlertid gis med tilbakevirkende kraft for opp til 12 måneder før alle relevante dokumenter i forbindelse med søknaden om sosialhjelpspensjon ble sendt inn til kommunen.

Pensjonen utbetales så lenge personen er funksjonshemmet, helt eller delvis arbeidsufør og, etter pensjonsalder, ut resten av livet.

Hvordan får du tilgang til ytelser knyttet til garantert minsteinntekt?

Kontantytelser og sosialhjelpspensjon utbetales av kommunene, og søknader sendes til disse.

Kontantytelser

Søkeren må fylle ut et søknadsskjema for kontantytelser og legge ved påkrevd dokumentasjon på eventuelle inntekter og familiens eiendeler.

En avgjørelse angående tildelingen av sosiale ytelser (*Socialinė pašalpa*) og/eller beregning og tildeling av refusjon må tas senest en måned etter at søknaden ble mottatt med alle de nødvendige dokumentene, i henhold til prosedyren som er fastsatt av kommuneadministrasjonen.

Sosialhjelpspensjon

Søknaden og dokumentene som er innsendt av søkeren, blir undersøkt. Ingen sosial undersøkelse blir gjennomført. Det må treffes en avgjørelse angående tildelingen av sosialhjelpspensjonen senest 10 arbeidsdager fra datoen da søknaden mottas.

Kapittel XII: Langtidspleie

Når har du rett til langtidspleie?

Langtidspleie defineres juridisk som den kombinasjonen av sykepleie og sosiale tjenester som tilbys for å oppfylle behovene hos en pleietrengende person. Langtidspleie omfatter også palliativ behandling.

Sosiale tjenester ytes uavhengig av alder, men pleiebehovet og behovet for tjenester tas med i beregningen. De viktigste mottakerne av sosiale tjenester er eldre personer og personer med funksjonshemninger (barn og voksne). Behovet for sosiale tjenester avgjøres ved å henvise til en kombinasjon av prinsipper for samarbeid, deltakelse, kompleksitet, tilgjengelighet, sosial rettferdighet, relevans, effektivitet og omfang. Det etableres på individuelt grunnlag i henhold til personens pleiebehov og mulighet til å utvikle eller kompensere for uavhengighet takket være de sosiale tjenestene som samsvarer med personens interesser og behov.

Langvarig legebehandling med sykepleietjenester knyttet til individuelle helsetjenester ytes uavhengig av alder, men det tas hensyn til helsetilstand, sykdommens forløp og eventuelle komplikasjoner.

Uføre kan under hensyntagen til deres særskilte behov tildeles langvarig pleie (assistanse) eller langvarig sykepleie. De særskilte behovene hos uføre personer avgjøres ved hjelp av en sertifisert liste over helsetilstander. To kontantytelser er tilgjengelige i denne forbindelse:

- særskilt godtgjørelse for pleieutgifter utbetales for funksjonshemmede barn med en alvorlig funksjonshemning, til funksjonshemmede med en uførhetsgrad på 75–100 % og til personer som har nådd pensjonsalderen hvis det er fastslått behov for langtidspleie.
- en særskilt godtgjørelse for utgifter til omsorg (assistanse) utbetales for funksjonshemmede barn med en alvorlig og moderat funksjonshemningsgrad, enten behovet for langtidspleie er etablert eller ikke, til funksjonshemmede med en arbeidsuførhet på minst 60 %, samt til personer som har nådd pensjonsalderen hvis det er fastslått et behov for langtidsomsorg (assistanse).

Selv om kontantytelser ikke blir behovsprøvd i forbindelse med langtidspleie i en institusjon, avhenger retten til den særskilte godtgjørelsen av personens evne til å betale for langtidspleie. Hvis personen bruker minst én tredel av det beløpet som er fastsatt for langtidspleie, utbetales en viss del av ytelsene til institusjonen.

Hva dekkes?

Naturalytelser

Personer som trenger hjemmepleie, blir regelmessig besøkt av sosialarbeidere fra den lokale sosialhjelpsadministrasjonen, som fastsetter behovet for pleietjenester. Primære helseinstitusjoner er ansvarlig for organiseringen og formidlingen av hjemmesykepleie.

Eldre og funksjonshemmede kan motta pleie på dagsentre fra tre timer per dag opp til fem dager per uke, eller midlertidig korttidspleie ved pleieinstitusjoner avhengig av deres bestemte situasjon.

Omsorgstjenester i institusjon ytes til barn som ikke ivaretas av sine foreldre, barn og voksne med funksjonshemninger samt eldre.

Kontantytelser

Særskilt godtgjørelse for pleieutgifter

Dette utgjør 250 % av trygdeordningens grunnpensjon [for tiden LTL 900 (EUR 261)]. Midlertidig, i perioden 2010–2012, utgjør imidlertid ytelsene 85 % av disse beløpene.

Særskilt godtgjørelse for utgifter til omsorg (assistanse)

Dette utgjør 50 % eller 100 % av trygdens grunnpensjon, avhengig av hvilken kategori mottakeren tilhører [henholdsvis LTL 180 (EUR 52) eller LTL 360 (EUR 104)]. Midlertidig, i perioden 2010–2012, utgjør imidlertid ytelsene 85 % av disse beløpene.

Hvordan får du tilgang til langtidspleie?

Søknader sendes til det kommunale trygdekontoret.

Behovet for sosiale tjenester, inkludert langtidspleie, fastsettes vanligvis av sosialarbeidere. Det kan også fastsettes i fellesskap av et team av spesialister bestående av en sosialarbeider, hans/hennes assistent, en kommunal pleier og en psykolog.

Behovet for langtidspleie fastsettes av en lege eller en medisinsk rådgivende kommisjon.

Vedlegg : Nyttige adresser og nettsteder

Mer detaljert informasjon om vilkårene som må oppfylles samt individuelle trygdeytelser i Litauen fås ved henvendelse til de offentlige instansene som forvalter sosialomsorgssystemet.

Når det gjelder trygdesaker som vedrører mer enn ett EU-land, kan du søke etter de relevante institusjonene i institusjonsoversikten til Europakommisjonen, som finnes på følgende adresse: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Spørsmål angående hvordan ytelsene påvirkes av trygdemedlemskap i to eller flere medlemsland, stilles til følgende instans:

Departementet for trygd og sysselsetting:

Socialinės Apsaugos Ir Darbo Ministerija
A. Vivulskio st. 11
03610 Vilnius
<http://www.socmin.lt>

Statens trygdekasse under departementet for trygd og sysselsetting:

Valstybinio Socialinio Draudimo Fondo Valdyba prie Socialinės Apsaugos Ir Darbo Ministerijos (SoDra)
Konstitucijos av. 12
09308 Vilnius
<http://www.sodra.lt>

Den litauiske arbeidsformidlingen under departementet for trygd og sysselsetting:

Lietuvos Darbo Birža prie Socialinės Apsaugos Ir Darbo Ministerijos
Gelezinio Vilko st. 3a
03131 Vilnius
<http://www.ldb.lt>

Helsedepartementet:

Sveikatos Apsaugos Ministerija
Vilniaus st. 33
01119 Vilnius
<http://www.sam.lt>

Den nasjonale helsetrygdkassen under helsedepartementet:

Valstybinė Ligonių Kasa prie Sveikatos Apsaugos Ministerijos
Europos square 1
LT-03505 VILNIUS
<http://www.vlk.lt>